

NPTEL ONLINE CERTIFICATION COURSES

INTERMEDIATE LEVEL OF SPOKEN SANSKRIT

DR. ANURADHA CHOUDRY

**DEPARTMENT OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
IIT KHARAGPUR**

Lecture 29:

**Introduction to the conjugation of the verb दा 'dā' (to give) from the
जुहोत्यादिगणः juhotyādigana (3rd group) in the various tenses and moods**

CONCEPTS COVERED

- ❑ Introduction to the **जुहोत्यादिगणः (juhotyādigaṇa – 3rd group of verbs)** in the:
  - वर्तमानकाल (vartamānakāla [लट् laṭ] - present)
  - भविष्यकाल (bhaviṣyakāla [लृट् lṛṭ] - future)
  - आज्ञा (ājñā [लोट् loṭ] – imperative)
  - अनद्यतन-भूतकाल (anadyatana-bhūtakāla [लङ् laṅ] - imperfect past)
  - क्रियातिपत्ति-लृङ् (kriyātipatti-lṛṅ [लृङ् lṛṅ] – conditional)
  - विधि-लिङ् (vidhi-liṅ [liṅ] – optative)
- ❑ Practice of verb conjugation using the verb **दा (dā – to give)**
- ❑ Building of vocabulary

**वर्तमानकालः (vartamānakālah - present) and
भविष्यकालः (bhaviṣyakālah - future)**

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	ददाति dadāti	दत्तः dattaḥ	ददति dadati
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	ददासि dadāsi	दत्थः datthaḥ	दत्थ dattha
उत्तमः = 1 st Person uttamah	ददामि dadāmi	दद्वः dadvaḥ	दद्मः dadmaḥ

जुहोत्यादिगणः juhotyādigaṇa (3rd group)

धा dhā -> दधाति -> धास्यति

हा hā -> जहाति ...

हु hū -> जुहोति ...

भी bhī -> बिभेति ...

वर्तमानकालः - vartamānakālaḥ

भविष्यकालः - bhaviṣyakālaḥ

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	दास्यति dāsyati	दास्यतः dāsyataḥ	दास्यन्ति dāsyanti
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	दास्यसि dāsyasi	दास्यथः dāsyathaḥ	दास्यथ dāsyatha
उत्तमः = 1 st Person uttamah	दास्यामि dāsyāmi	दास्यावः dāsyāvaḥ	दास्यामः dāsyāmaḥ

आज्ञा (ājñā - imperative)
(अनद्यतन)भूतकालः ((anadyatana)bhūtakālah - imperfect past)
and क्रियातिपत्ति-लृङ् (conditional)

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	ददातु / दत्तात् dadātu / dattāt	दत्ताम् dattām	ददतु dadatu
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	देहि / दत्तात् dehi / dattāt	दत्तम् dattam	दत्त datta
उत्तमः = 1 st Person uttamah	ददानि dadāni	ददाव dadāva	ददाम dadāma

आज्ञा – ājñā

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālaḥ

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	अददात् adadāt	अदत्ताम् adattām	अददुः adaduḥ
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	अददाः adadāḥ	अदत्तम् adattam	अदत्त adatta
उत्तमः = 1 st Person uttamah	अददम् adadam	अददाव adadāva	अददाम adadāma

जुहोत्यादिगणः juhotyādigaṇa (3rd group)

धा dhā -> दधातु -> अदधात् -> अधास्यत्

हा hā -> जहातु ...

हु hū -> जुहोतु ...

भी bhī -> बिभेतु ...

**(अनद्यतन)भूतकालः ((anadyatana)bhūtakālaḥ - imperfect past)
and विधि-लिङ् - (vidhi-liṅ - optative)**

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālah

विधि-लिङ् - vidhi-liṅ

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah

(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

अददात्

अदत्ताम्

अददुः

दद्यात्

अददाः

अदत्तम्

अदत्त

अददम्

अददाव

अददाम

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālah विधि-लिङ् - vidhi-liṅ

यदि ... तर्हि ... / यत्र ... तत्र ...

समयं samayaṁ दद्यात् ... कार्यम् कृ (कुर्यात्)

इच्छेत् icchet .... दद्यात्

धनं dhanam दद्यात् ... ... क्रीड् (क्रीडेत्)

... दृश् (पश्येत्)

विश्वासः viśvāsaḥ अस्ति
विश्वासोऽस्ति

.... दद्यात्

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah

(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

अददात्

अदत्ताम्

अददुः

दद्यात्

दद्याताम्

दद्युः

अददाः

अदत्तम्

अदत्त

दद्याः

दद्यातम्

दद्यात्

अददम्

अददाव

अददाम

दद्याम्

दद्याव

दद्याम

विधि-लिङ् - vidhi-liṅ (अस् [अदादि] - दा [जुहोत्यादि])

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah

(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

स्यात्

स्याताम्

स्युः

दद्यात्

दद्याताम्

दद्युः

स्याः

स्यातम्

स्यात

दद्याः

दद्यातम्

दद्यात

स्याम्

स्याव

स्याम

दद्याम्

दद्याव

दद्याम

सर्वं हिताय भवति
sarvaṁ hitāya bhavati

सौभाग्यमन्त्रः saubhāgyamantraḥ

देहि सौभाग्यमारोग्यं देहि मे परमं सुखम्।

dehi saubhāgyamārogyaṁ dehi me paramaṁ sukham।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥
म+आ इः ञः

rūpaṁ dehi jayaṁ dehi yaśo dehi dviṣo jahi॥

Give me good fortune and good health, give me the highest bliss.

Give me beauty (a beautiful form), give me victory, give me fame, destroy animosity.

Hymn to Durgā

(...) Mother Durga! India lies now in selfishness and fearfulness and littleness. Make us great, make our efforts great, our hearts vast, make us true to our resolve. May we no longer desire the small, void of energy, given to laziness, stricken with fear.

(...) Mother Durga! Extend wide the power of Yoga. We are thy Aryan children, develop in us again the lost teaching, character, strength of intelligence, faith and devotion, force of austerity, power of chastity and true knowledge, bestow all that upon the world. To help mankind, appear, O Mother of the world, dispel all ills.

Sri Aurobindo

Seer, Poet and Philosopher

(15th August 1872 – 5th December 1950)

Conclusion

References

- ❑ Krishnamacharya, T. R. (2009, June 17). *Brihat Dhatu Rupavali: Sanskrit Ebooks*. Retrieved September 24, 2019, from Sanskrit Ebooks: <http://www.sanskritebooks.org/2009/06/brihad-dhatu-rupavali/>
- ❑ Tripathi, B. (2017, December 13). *Rupa Chandrika: Internet Archive*. Retrieved September 24, 2019, from Internet Archive: <https://archive.org/details/RupaChandrikaBrahmanandaTripathi>
- ❑ Vidyasagar, I. C. (2017, January 16). *Bryakaran-Kaumudi: Internet Archive*. Retrieved September 24, 2019, from Internet Archive: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.345069> (in Bengali)
- ❑ Navratri 2017: देवी दुर्गा के ये 10 मंत्र करेंगे आपकी हर मनोकामना पूरी: NDTV इंडिया. (2017, September 25). Retrieved September 24, 2019, from NDTV इंडिया: <https://khabar.ndtv.com/news/faith/top-10-durga-mantra-which-devotees-use-for-fulfilling-their-all-desires-1674914>
- ❑ Sri, A. (2010, June 14). *The Light of the Supreme - Hymn to Durga: Savitri*. Retrieved September 24, 2019, from Savitri: <http://savitri.in/blogs/light-of-supreme/hymn-to-durga-by-sri-aurobindo>

वीर्यमस्तु ते
vīryamastu te

NPTEL ONLINE CERTIFICATION COURSES

*Thank
you*

